

Levninger fra Jeannette-Expeditionen paa Grønlands Vestkyst,

af Carl Lytzen, Kolonibestyrelser i Julianehaab.

De Sager, som her skulle omtales, kunne ikke i og for sig siges at frembyde nogen videre Interesse; det er Gjenstande af tilsyneladende slet ingen Værd, gamle Klæder, Stumper af Tøj, iturevne Papirstykker o. desl.; men de særegne Omstændigheder, hvorunder disse Sager ere fundne, give dem dog meget stor videnskabelig Betydning. Uagtet de nemlig ere opfiskede paa Grønlands Vestkyst i Julianehaabs Distrikt, kan der ingen Tvivl være om, at de hidrøre fra den ulykkelige Jeannette-Expedition, der led Skibbrud, saa at sige, paa den modsatte Side af Jordkloden, nord for Sibirien og i Nærheden af de Ny-Sibiriske Øer.

Jeannette-Expeditionen skriver sig, som man vil minde, fra Vinteren 1878—1879. I hele den civiliserede Verden ængstedes man den Gang for Nordenskiöld's og Vega's Skæbne, og det ikke mindre i Amerika end i den gamle Verden. Da var det, at Ejeren af det mest udbredte Blad i de forenede Stater „New York Herald“, James Gordon Bennett, den samme Mand, som i sin Tid havde sendt Stanley ind i Midten af Afrika for at finde Livingstone, udrustede Skibet „Jeannette“, dels for at opsøge Nordenskiöld og hjælpe ham, om det behøvedes, dels ogsaa for at gjøre nye Opdagelser i Polaregnene; Unionen gav Mandskab og Officerer. Den 8de Juli 1879 afsjlede Skibet fra Californien under Lieutenant de Longs Kommando; men faa Maaneder efter, allerede i September, kom det i Besæt i Isen, og det lykkedes det ikke mere at slippe løs. I næsten syv Fjerdingaar maatte „Jeannette“ følge med Ismassens Bevægelser, hvori det var indesluttet, og drev nu omkring i det nordlige Ishav, indtil det endelig knustes og sank paa 150° 59' østlig L. for Greenwich og under 77° 16' nordlig Br. Denne Katastrofe indtraf den 13de Juni 1881.

Mandskabet reddede sig ud paa en Isflage, som i Løbet af tre Dage tjente de skibbrudne til Opholdssted, indtil de havde faaet tre Baade udrustede, paa hvilke de derpaa indskibede sig for at søge Land. Dette Forehavende lykkedes, som man véd, kun for en Del af de skibbrudne, og af disse maatte atter Halvdelen lide en sørgelig Hungersdød i Lenaflodens Delta.

Saa hengik der tre Aar, og netop Treaarsdagen efter at de skibbrudne havde forladt Isflagen, den 18de Juni 1884, lagde tre grønlandske Kajakmænd, der vare ude paa Fangst i Julianehaabs Fjord, Mærke

til, at en Ravn vedblev at svæve over et Isstykke ude i Fjorden. De sluttede strax, at der maatte være noget ejendommeligt ved dette Isstykke, og søgte derfor at arbejde sig hen i Nærheden af Stedet. Da de kom nærmere, fik de virkelig ogsaa Øje paa en Bomuldsok, der stak frem af Isen, og siden opdagede de flere andre Gjenstande, som for største Delen vare fastfrosne i Isen. De tre Grønlændere gjorde sig megen Umage for at redde saa mange af de Gjenstande, de fik Øje paa, som mulig; men da de slet ikke vare forberedte paa et slikt Arbejde, og da de kun havde yderst mangelfulde Redskaber med sig til dette Brug, maatte de lade sig nøje med en mindre Del og lade Resten i Stikken. De lagde tillige Mærke til, at det Isstykke, paa hvilket Sagerne fandtes, var i Færd med at gaa i to Stykker.

Isforholdene vare uheldige paa Fjorden i de Dage, og først den 20de Juni lykkedes det den ene Kajakmand at naa ind til Julianehaab, hvor han strax meldte mig, hvad der var forefaldet. Jeg sejlede strax ud til det betegnede Sted, ledsaget af den omtalte Kajakmand og fire andre dygtige Kajakmænd; men trods al anvendt Møje var det mærkelige Isstykke ikke mere at finde. Jeg udlovede nu en efter grønlandske Forhold særdeles rigelig Dussør for at faa fat i det mindste paa nogle af de Sager, som man havde maattet efterlade paa Isstykket; men det hjalp lige meget. Isstykket med Sagerne var og blev borte for bestandig.

Derimod kom der i de følgende Dage Melding om et lignende Fund fra Kassimiut, en mindre Handelsplads, der ligger ni Mile nordvest for Julianehaab. Der fandtes her i alt 58 Stykker Beklædningsgjenstande, som Opdagerne delte imellem sig, og hvoraf adskillige strax bleve tagne i Brug. Imidlertid lykkedes det mig at erhverve forskellige af disse Sager, og jeg skal nu give en Oversigt over de vigtigste af de reddede Gjenstande fra de to Fund.

- 1). En af Chefen for „Jeannette“, Løjtnant de Long, underskreven Proviantliste med Chefens egenhændige Underskrift.
- 2). En skreven Fortegnelse over Skibet „Jeannettes“ Baade.
- 3). En Kasketskygge, hvorpaa er skrevet F. C. Lindemann. Saaledes hed netop en af Expeditionens Medlemmer, som hører til de reddede.

- 4). Et Par Oliebenklæder med Navnet Louis Noros. Saaledes hed en af Mandskabet paa „Jeannette“.
- 5). En stor Mængde Papirstumper, tilhørende forskellige, Optegnelser o. desl.
- 6). Et Stykke af en Cheque-Bog, hvori tillige findes flere amerikanske Frimærker.
- 7). En hel Del Knapper og lignende Ting.
- 8). Mange forskellige Klædningsstykker, dels hele, dels mere eller mindre iturevne; deriblandt kan nævnes den øverste Del af et Par Benklæder, hvis underste Halvdel er gaaet tabt ved Isstykkets Sønderbrydning i Julianehaabs Fjord.
- 9). Levninger af et Telt, særlig Liner og Snore.

Foruden disse Gjenstande, som alle ere i Behold, fandtes der efter samstemmende Beretning af de tre Grønlandere, som havde opdaget Sagerne i Julianehaab Fjord, endnu følgende Gjenstande, som vare frosne saa fast til Isstykket, at de med de ufuldkomne Redskaber, som de havde hos sig, ikke vare i Stand til at redde:

- 1). De nederste Dele af et Telt af Tøj, hvoraf nogle Snore og Liner, som omtalt, bleve reddede.
- 2). Et Bjørneskind, af hvilket den ene Forlab og en Del af Haarene stak frem af Isen.
- 3). En stor Støvle af Skind, syet sammen af Sæl- og Hundeskind med Striber paa langs.
- 4). Resterne af et til Dels raadent Skind med smukt Haarlag, rimeligvis et Bøffelskind eller et sort Faareskind.

Have de reddede Gjenstande kun bestaaet i Beklædningsgjenstande uden Mærke eller skriftlig Betegnelse, vilde man unægtelig have haft Vanskelighed med at bestemme, hvilke skibbrudne disse Sager oprindelig have tilhørt; thi mellem Aar og Dag gaar der jo stadig Hvalfangere og andre søfarende til Grunde i de nordlige Have. Men flere af de fundne Gjenstande ere forsynede med Navne, som tilhøre Deltagere i Expeditionen, og disse tillige med de omtalte Papirstykker med Listen over „Jeannettes“ Baade og Proviantlisten med de Longs egen Underskrift, gjøre Sagen aldeles klar; de omtalte Gjenstande kunne ikke tilhøre noget andet Fartøj end „Jeanette“, der den 13de Juni 1831 gik under i Ishavet nord for Sibiens Kyst.

Afstanden imellem det Sted, hvor de Long led Skibbrud og Kysten af Julianehaabs Distrikt, er tilvisse ikke ringe; men at Strømningerne i Ishavet gaa i denne Retning, fra Havet Nord for Sibirien og over imod Grønlands Østkyst, langs med denne, og derpaa fra Kap Farvel op i modsat Retning, langs den sydlige Del af Grønlands Vestkyst — det har man længe været kjendt med. Jeg skal her blot minde om Drivtømmeret, som man fisker op paa Grønlands Kyst, og som spiller en saa stor

Rolle i dette Land. Dette Tømmers sibiriske Oprindelse er vel bekjendt. Dets Hjemstavn er det sydlige Sibiens store Skovegne, hvor mægtige Regnskyl føre det ud i Floderne, ad hvilke det saa finder sin Vej til det nordlige Ishav, hvor Strømmen sørger for at føre det omkring Spitsbergen til Grønlands Kyster. Jeg skal ogsaa nævne det skibbrudne Mandskab fra „Hansa“, som paa en Isflage drev ned langs Grønlands Østkyst, indtil de lykkelig havnede i Julianehaabs Distrikt. En lignende Fart havde næsten hundrede Aar tidligere, i Aaret 1777, en Mængde skibbrudne Hvalfangere maattet døje, efter at deres Fartøjer vare blevne knuste i Isen i Danmarksstrædet og ved Grønlands Østkyst.

Om Tiden, der kunde medgaa for en Gjenstand at drive med Strømmen fra Havet ud for Lenaflorens Munding indtil Grønland, have vi hidtil savnet alle Oplysninger. Men nu vide vi bestemt, at det Isstykke, hvorpaa Expeditionens Medlemmer og Mandskab søgte Tilflugt efter Skibets Undergang den 15de Juni 1885 *netop har brugt tre Aar* for at tilbagelægge Strækningen fra det Sted, Skibet gik under, indtil Kysten af Julianehaabs Distrikt. Det er tilvisse en lang Tid; men den Strækning, Isstykket har tilbagelagt, er heller ikke ringe, nemlig ikke mindre end 17 Bredder- og 199 Længdegrader, eller i lige Linie 1650 danske Mile, d. v. s. lige saa langt som fra Nordkap til hinsides det gode Haabs Forbjerg. Den tilbagelagte Strækning har i Virkeligheden været langt større; thi vi vide at af de i Nordhavens Ismasser indsluttede Skibes Skæbne, saaledes sidst af Hovgaard's Expedition med „Djimphna“, at den Linje, som Strømningerne lode Isstykkerne følge, er meget langt fra at være lige, den gjør mangfoldige Krumninger.

Men hvor lang en Omvej end Isstykket med Jeanette-Sagerne har maattet gjøre i de nordlige Have, er det altsaa nu godtgjort, at Strømningen løber fra Sibiens Kyst mod Nord og derfra ned langs Grønlands Østkyst, indtil den her drejer nordlig omkring Kap Farvel, og at et Isstykke *kan* tilbagelægge denne Strækning *i tre Aar*. Det har tillige vist sig muligt, at et Isstykke *kan* tilbagelægge Strækningen fra det sibiriske Hav til Kap Farvel uden helt at knuses under Vejs. Det er nemlig tydeligt nok, først efter at Isstykket har passeret Grønlands Sydspids, at det er gaaet i to Stykker, hvoraf den ene Del iagttoges i Julianehaabs Fjord, den anden Del ni Mile nordligere. Den førstnævnte Del gik her atter i flere Stykker og er vel snart efter helt bleven knust, og samme Skæbne maa vel ogsaa omtrent samtidig have rammet Isstykket med de andre Sager, som opdagedes ved Kassimiut.

Det Moment, som her er kommet frem, er ikke

uvigtigt for Spørgsmaalet om Undersøgelserne af de arktiske Egne og for Forsøgene paa at trænge frem mod Polen. Man vil altsaa se, at de Polarfarere, som fra det sibiriske Hav ville søge at trænge frem mod Polen, rimeligvis et eller andet Sted ville blive indesluttede i Isen; men at disse Ismasser af Strømmen ville blive førte ned langs Grønlands Kyst. Det vil derfor ikke være nogen ren Umulighed, at en saadan Expedition, naar dens Færtøj i længere Tid kan udholde Ismassernes Tryk, vil kunne redde sig i Sydgrønland; men den maa i saa Tilfælde være forberedt paa at være flere Aar under Vejs paa denne Fart.

Inden jeg slutter, maa jeg omtale, at det, endnu medens jeg opholdt i Julianehaab, kom til min Kundskab,

at der i flere amerikanske Blade har staaet at læse, at der paa det omtalte Bjørneskind paa Isstykket ved Julianehaab laa et Menneskelig. Inden min Afrejse i September 1884 gjorde jeg mig derfor megen Umage for at faa talt med de tre Kajakmænd, der havde opdaget Bjørneskindet og de øvrige Sager. Det lykkedes mig at træffe de to af disse Grønlændere, og begge forsikrede enstemmig, at de ikke havde set mindste Spor af noget saadant Menneskelig eller havde haft ringeste Formodning om, at noget saadant fandtes paa Isstykket. Denne Efterretning maa altsaa være opfundet i Amerika for at gjøre Fundet mere pikant. Den er fuldstændig greben ud af Luften.

Om Syndfloden,

et Foredrag efter **Eduard Suess** ved **O. Hammerich**.

Ved at undersøge Oldtidens Sagn og hellige Bøger finde man talrige Beretninger om vældige Naturbegivenheder, og mest udbredt hos forskellige Folkeslag er Fortællingen om store Oversvømmelser eller Vandfloder. Slige Optrin, der i kort Tid kunne tilintetgjøre Frugterne af mangeaarig menneskelig Anstrængelse og Flid, have ikke undladt at indprænte sig dybt i den menneskelige Erindring, saa dybt, at Aartusinder efter at Begivenheden indtraadte, vandrer Beretningen derom stadig fra Slægt til Slægt.

Den vældigste af Fortidens Naturbegivenheder, som har fæstet sig i menneskelig Erindring, er den, der kaldes Syndfloden, og som vi alle kjende gennem den gammeltestamentlige Beretning. Den store østerrigske Geolog Eduard Suess har i første Del af sit Værk „das Antlitz der Erde“ søgt, som han siger, „at opsøge det naturlige Grundlag for denne gamle Beretning“. Forsøget er foretaget paa Grundvold af kileskriftlig Text og under Medhjælp af Dr. Paul Haupt fra Göttingen*). — Af denne Undersøgelse skal her gives en kort Fremstilling.

*) Dr. Paul Haupt i Göttingen har nylig udgivet en tysk Oversættelse af den assyriske Kileskriftstext om Syndfloden; men dette Værk er ikke noget selvstændigt Arbejde, kun en Omplantning paa tysk Grund af engelske og franske lærdes Skrifter om dette Æmne. Den assyriske Indskrift om Syndfloden har snart i 15 Aar været kjendt i den videnskabelige Verden. Opdagelsen skyldes den geniale, engelske Gransker *George Smith*, der saa tidlig revs bort fra Videnskaben, i det han 1876 i Aleppo blev et Offer for det usunde Vejrlag i de Egne, han med

Forfatteren slaar først fast, at det atmosfæriske Nedslag kun kan have en underordnet Del i store Oversvømmelser; langt vældigere er den Vandflod, som foraarsages af en Hvirvelstorm, og mest udstrakt den, der skyldes et Jordskjælv. Da Lissabon den 1ste Novbr. 1755 hjemstøttes af en Jordrystelse, var Atlanterhavet i stærk Bevægelse ved Antillerne, og da Simoda i Japan den 23de Decbr. 1854 gik til Grunde ved et Jordskjælv, skylledes Bølgerne højt

utrolig Iver søgte at gennemgranske. Smith kunde allerede 1872 levere en fortløbende Oversættelse af den assyriske Text, som han havde samlet sammen af smaa Brudstykker, der laa spredte omkring i British Museum, og om hvis mærkelige Indhold, før George Smith gav sig til at studere og samle disse højst uanselige Smaastumper, ingen lærd havde haft nogen Anelse, selv ikke de, der aarevis havde syslet med disse Studier. Da Tyskerne kun er lidet kjendte med fremmede lærdes Arbejder, vare de assyriske Studier og de ved dem vundne Resultater længe næsten ukjendte i Tyskland, og først i de allersidste Aar have tyske lærde begyndt selvstændige assyreologiske Studier, ligesom de ogsaa have omplantet de engelske og franske assyriologiske Arbejder paa tysk Grund; men de have med det samme strax villet tillægge sig Fortjenester, som ikke tilkomme dem, i det de gjerne ville gaa og gjælde for de egentlige Opdagere paa disse Omraader. Af denne Grund fortie de systematisk Navnene paa de udmærkede Mænd, hvem Opdagelserne skyldes. Men overalt i Lande, hvor Sandheden er æret, kan den assyriske-babylonske Kileskriftstext om Syndfloden ikke nævnes uden i Forbindelse med George Smiths Navn.

Valdemar Schmidt.